



**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО
УКРАЇНИ»**

**Харків
2019**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО
УКРАЇНИ»**

для студентів вечірньої форми навчання
першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

**Харків
2019**

Методичні поради для підготовки до іспиту з навчальної дисципліни «Земельне право» для студентів вечірньої форми навчання першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: І. В. Ігнатенко, Д. Д. Задохайло. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 49 с.

У к л а д а ч і : І. В. Ігнатенко,
Д. Д. Задохайло

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Земельне право України» передбачає вивчення студентами-вечірниками кола основних питань про предмет, метод і систему земельного права, його принципи, джерела, об'єкти та суб'єкти, правові основи управління, використання, відтворення й охорону земель, земельні права та обов'язки громадян та юридичних осіб, загальні засади права власності і користування землею, набуття та реалізації прав на землю, про земельні спори, відповідальність за порушення земельного законодавства.

Завданням курсу є: набуття комплексних знань про основні норми, поняття та інститути земельного права, особливості правового регулювання земельних відносин, систему чинного земельного законодавства, а також опанування змісту норм земельного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України та рішень Конституційного Суду України, оволодіння навичками грамотного їх тлумачення та застосовування у практичній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Земельне право України» студенти повинні:

- *знати* стан основних проблем науки земельного права; сутність земельно-правових категорій; поняття, зміст та значення земельних правовідносин; особливості набуття й реалізації права власності та користування земельними ділянками, гарантій реалізації та захисту земельних прав суб'єктів; правові основи управління у сфері використання, відтворення та охорони земель; специфіку правового регулювання використання окремих категорій земель;

- *уміти* правильно тлумачити й застосовувати положення нормативно-правових актів, визначаючи при цьому види правовідносин; використовувати дані науки земельного права для вирішення професійних завдань; здійснювати юридичний аналіз обставин для кваліфікації земельних відносин; при виконанні професійних завдань визначати правовий статус органів управління використанням, відтворенням та охороною земель і передбачати правові наслідки рішень, які вони приймають; у

межах економіко-правового механізму землекористування й охорони земель застосовувати економічні заходи раціонального землекористування та передбачені законодавчо закріплені механізми правового регулювання використання, охорони й відтворення земельних ресурсів; аргументувати власну точку зору і прийняття рішення за конкретним завданням;

- *оволодіти* навичками самостійної роботи із земельно-правовими актами та відповідною літературою, матеріалами судової практики.

Підсумковий контроль знань з навчальної дисципліни «Земельне право України» відповідно до навчального плану проводиться у формі іспиту. Його мета є перевірка і оцінка рівня отриманих студентом знань, вміння логічно мислити, аргументувати свою позицію, реагувати на додаткові питання, орієнтуватися в масиві земельно-правових норм, дефініцій і категорій земельного права.

Великий масив нормативно-правового та наукового матеріалу із земельного права не дозволяє студентам за час семестру його глибоко опрацювати та обговорити з викладачем. При цьому в будь-якому разі певний обсяг матеріалу, в тому числі нормативного, має бути вивчений самостійно, зокрема опрацьовані відповідні розділи підручників, рекомендована література, необхідні нормативні акти, а також постанови пленумів Верховного Суду України та Вищого господарського суду України, що стосуються питань земельного права.

Іспит проводиться за білетами, які включають три питання з різних тем даної навчальної дисципліни.

1. МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

Тема 1. Земельне право в правовій системі України

Предметом вивчення даної теми є зміст поняття «земельне право» та розуміння його місця у системі права України, а також особливостей та складу земельних правовідносин. Безумовно, слід з'ясувати й вивчити підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин. Особлива увага має бути акцентована на сутності правового механізму реалізації земельно-правових норм.

Основні питання

1. Поняття і предмет земельного права.
2. Зміст і види земельних правовідносин.
3. Суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин.
4. Виникнення, зміст та припинення земельних правовідносин.
5. Методи земельного права.
6. Принципи земельного права.
7. Поняття, особливості і класифікація джерел земельного права.

Список рекомендованої літератури

основна

Земельне право України: підручник / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.

Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.

Земельне право України: підручник / О. О. Погрібно, І. І. Каракаша. 2-ге вид. Київ : Істина, 2009. 600 с.

Земельне право України : підручник / за ред. А. М. Мірошниченка. 2-ге вид. Київ : Алерта, 2011. 678 с.

Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків: Право, 2014. 520 с.

Земельне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонові. 2-ге вид. Одеса: Юрид. літ., 2017. 585 с.

Земельний кодекс України: наук.-практ. коментар / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 896 с.

Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за ред. А. М. Мірошніченка, Р. І. Марусенка. 5-те вид. Київ: Алерта, 2013. 544 с.

додаткова

Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. Київ: Знання, 2007. 445 с.

Андрейцев В. І. Об'єкти земельних правовідносин за новим Земельним кодексом України. *Законодавство України: науково-практичні коментарі*. 2002. № 2. С. 3–19.

Каракаш І. І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2017. 436 с.

Коваленко Т. О. Реалізація принципу законності у регулюванні земельних відносин в Україні: проблеми законодавчого забезпечення : монографія. Київ: Правова єдність, 2017. 672 с.

Коваленко Т. О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 632 с.

Коваленко Т. О. Реалізація принципу законності у регулюванні земельних відносин в Україні: проблеми законодавчого забезпечення: монографія. Київ: Правова єдність, 2017. 672 с.

Кулинич П. Ф. Принцип пріоритету сільськогосподарського використання земель в земельному праві України. *Право України*. 2004. № 8. С. 45–49.

Марусенко Р. І. Деякі аспекти принципу використання земель за цільовим призначенням. *Земельне право України. Теорія і практика*. 2007. № 1. С. 37–46.

Мірошніченко А. М. Колізії у правовому регулюванні земельних відносин: монографія. Київ: Правова єдність, 2009. 268 с.

Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

Пашенко О. М. Земельні правовідносини: поняття та класифікація. *Актуальні питання реформування правової системи України*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 30–31 трав. 2008 р.). Луцьк: Волин. обл. друк., 2008. С. 361–364.

Правдюк В. М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України: монографія. Київ: Алерта, 2018. 204 с.

Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред.: А.П. Гетьмана, В. Ю. Уркевича. Харків: Право, 2012. 448 с.

Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. Київ: Юридична думка, 2011. 312 с.

Т е м а 2. Право власності на землю

Мета вивчення даної теми полягає у з'ясуванні й засвоєнні основних положень права власності; суб'єктів та об'єктів даного права; прав і обов'язків власників земельних ділянок; підстав виникнення права власності на земельну ділянку; приватизації земельних ділянок та її правових форм; підстав та порядку припинення даного права. Особливу увагу слід звернути на положення, що розкривають суть права публічної (державної та комунальної) власності на земельні ділянки, визначають суб'єктів та об'єктів даного права, підстави його виникнення і припинення. Крім того, слід засвоїти положення, що стосуються змісту права приватної власності на земельні ділянки, його суб'єктів та об'єктів.

О с н о в н і п и т а н н я

1. Загальна характеристика права власності на землю.
2. Об'єктний склад права власності на землю.
3. Суб'єкти права власності на землю.
4. Форми права власності на землю.

5. Підстави та порядок набуття права власності на землю.
6. Зміст права власності на землю.
7. Підстави та порядок припинення прав на землю.
8. Правове регулювання обігу земельних ділянок.

Список рекомендованої літератури

основна

Земельне право України : підручник / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М.В. Шульга. Київ : Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.

Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.

Земельне право України : підручник / за ред.: О.О. Погрібного, І.І. Каракаша. 2-ге вид. Київ : Істина, 2009. 600 с.

Земельне право України : підручник / за ред. А. М. Мірошніченка. 2-ге вид. Київ : Алерта, 2011. 678 с.

Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків: Право, 2014. 520 с.

Земельне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонової. 2-ге вид. Одеса : Юрид. літ., 2017. 585 с.

Набуття і реалізація прав на землю в Україні: навчальний посібник / за ред. проф. І. І. Каракаша. Одеса: Юрид. літ., 2016. 332 с.

Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 896 с.

Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за ред. А. М. Мірошніченка, Р. І. Марусенка. 5-те вид. Київ: Алерта, 2013. 544 с.

додааткова

Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: актуальні проблеми практичної теорії. Київ: Знання, 2007. 445 с.

Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 20 с.

Гуревський В. К. Право приватної власності громадян України на землі сільськогосподарського призначення. Одеса: Астропринт, 2000. 136 с.

Дремлюга К. О. Підстави набуття прав на землю громадянами України : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 211 с.

Єлісеєва О. В. Припинення права приватної власності на земельну ділянку за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2006. 21 с.

Каракаш І. І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси : монографія. Одеса: Юрид. літ., 2017. 436 с.

Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія. Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. 429 с.

Костяшкін І. О. Правові аспекти зміни колективної власності на землю в Україні. *Земельне право України*. 2007. № 8–9. С. 33–39.

Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. Київ: Логос, 2011. 688 с.

Мірошниченко А. М. Колізії прав на земельну ділянку та прав на розташовані на ній будівлі і споруди. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 4 (56). С. 83–89.

Мірошниченко А. М. Колізії у правовому регулюванні земельних відносин: монографія. Київ: Правова єдність, 2009. 268 с.

Мірошниченко А., Шапов А. Сфера допустимого застосування примусового відчуження земельних ділянок в Україні. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юрид. науки*. 2011. Вип. 86. С. 30–32.

Мироненко І. В. Зміст та межі здійснення права приватної власності на землю в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 19 с.

Носік В. Земельна ділянка як об'єкт права власності. *Приватизація землі: закон, практика, проблеми*. 2003. № 1. С. 38–40.

Носік В. В. Право власності на землю Українського народу : монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

Правдюк В. М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України: монографія. Київ: Алерта, 2018. 204 с.

Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навчальний посібник / за ред. Бусуйок Д. В. Київ: Вид-во Європейського університету, 2010. 185 с.

Придбання земельних ділянок несільськогосподарського призначення: практичний посіб. / за ред. В. В. Носіка, С. А. Власюка. Київ, 2002. 64 с.

Семчик В. І. Український народ як суб'єкт права власності на землю. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2–3. С. 558–566.

Семчик В. І., Кулинич П. Ф. Комплексне дослідження процесів становлення відносин власності в українських землях. *Право України*. 2003. № 1. С. 154–155.

Сидор В. Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. Київ: Юрид. думка, 2011. 312 с.

Федчишин Д. В. Обмеження при здійсненні права власності на земельні ділянки різних категорій земель. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: *Юриспруденція*. 2018. № 31. С. 112–115.

Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях: монографія. Харьков: Консум, 1998. 224 с.

нормативно-правові акти

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-V. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. С. 7.

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України

від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст.170.

Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9.04.1999 р. № 586-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20–21. Ст.190.

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. *Офіційний вісник України*. 2004. № 30. Ст. 1993.

Про Державний земельний кадастр : Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 60. Ст. 2405.

Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 р. № 2269-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 12. Ст.68.

Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) : Закон України від 05.06.2003 р. № 899-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 38. Ст. 314.

Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 р. № 1559-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 1. Ст. 2.

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 6. С. 22.

Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 6. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 3. Ст. 6.

Т е м а 3. Право користування землею

Вивчення даної теми передбачає засвоєння студентами положень, які стосуються поняття, видів, особливостей,

суб'єктного і об'єктного складу та змісту права землекористування, у тому числі особливостей окремих його видів. Важливо звернути увагу на специфіку правового регулювання користування земельними ділянками на умовах оренди, а також суборенди. Слід уважно ознайомитися з положеннями щодо використання земельних ділянок на основі права постійного користування землею, визначивши суб'єктів та об'єктів даного права, підстави його виникнення та припинення, права й обов'язки суб'єктів права постійного користування земельними ділянками по їх використанню. Зауважимо, що об'єктом вивчення є також речові права на чужі земельні ділянки (їх поняття, види, зміст, суб'єктний склад).

О с н о в н і п и т а н н я

1. Загальні засади права землекористування та його види.
2. Суб'єкти, об'єкти і зміст права землекористування.
3. Підстави і порядок набуття та припинення права на користування землею.
4. Право на загальне, сумісне й відособлене користування землею.
5. Право на постійне користування землею.
6. Право на оренду землі.
7. Право на земельні сервітути.
8. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) та для забудови (суперфіцій).

С п и с о к р е к о м е н д о в а н о ї л і т е р а т у р и

о с н о в н а

Земельне право України : підручник / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.

Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.

Земельне право України : підручник / за ред.: О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. 2-ге вид. Київ: Істина, 2009. 600 с.

Земельне право України : підручник / за ред. А. М. Мірошніченка. 2-ге вид. Київ : Алерта, 2011. 678 с.

Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків: Право, 2014. 520 с.

Земельне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонові. 2-ге вид. Одеса: Юрид. літ., 2017. 585 с.

Набуття і реалізація прав на землю в Україні: навч. посіб. / за ред. проф. І. І. Каракаша. Одеса : Юрид. літ., 2016. 332 с.

Земельний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 896 с.

Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за ред. А. М. Мірошніченка, Р. І. Марусенка. 5-те вид. Київ: Алерта, 2013. 544 с.

д о д а т к о в а

Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: актуальні проблеми практичної теорії. 2-ге вид. Київ : Знання, 2007. 445 с.

Андрейцев В. І. Проблеми систематизації та кодифікації законодавства у сфері постійного землекористування. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2005. Вип. 65. С. 4–8.

Багай Н. Законодавче регулювання суперфіцію та емфітевзису: проблеми співвідношення Цивільного і Земельного кодексів України. *Сучасні проблеми адаптації цивільного законодавства до стандартів Європейського Союзу*. 2006. С. 17–21.

Брунь А. Г. Договір оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2003. 173 с.

Бусуйок Д. В. Обмеження прав на землю за законодавством України : монографія. Київ: Юрид. думка, 2006. 144 с.

Бусуйок Д. Правові засади імплементації понять «емфі-

тевзис» та «суперфіцій» у земельне право України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Право України*. 2006. № 8. С. 102–104.

Глотова О. В. Правове регулювання угод із земельними ділянками в Україні : монографія. Одеса : Фенікс, 2008. 265 с.

Дремлюга К. О. Підстави набуття прав на землю громадянами України: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 211 с.

Ільків Н. В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: монографія. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2008. 296 с.

Каракаш І. І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси : монографія. Одеса : Юрид. літ., 2017. 436 с.

Костяшкін І. О. Право загального землекористування громадян : монографія. Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2010. 148 с.

Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія. Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. 29 с.

Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. Київ: Логос, 2011. 688 с.

Кулинич П. Ф. Поради з питань укладання та виконання договорів оренди земель сільськогосподарського призначення. Проект АгроІнвест. 2015. 57 с.

Марусенко Р. І. Правові аспекти земельних сервітутів в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 19 с.

Мірошніченко А., Ріпенко А. Зобов'язальні права користування земельною ділянкою. *Право України*. 2012. № 7. С. 40–49.

Мірошніченко А. М., Попов Ю. Ю. Зобов'язальне право найму (оренди) та інше використання чужих земельних ділянок від імені володільця у зобов'язальних правовідносинах. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 4. С. 78–89.

Мірошніченко А. М. Колізії у правовому регулюванні земельних відносин: монографія. Київ: Правова єдність, 2009. 268 с.

Мірошніченко А. М. Оренда землі в Україні: історико-

правовий аналіз. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. Вип. 39. 2000. С. 50–55.

Мовчан Р. О. Щодо перспектив удосконалення законодавчого регулювання відносин у сфері постійного користування земельною ділянкою. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2012. № 3. С. 188–194.

Носік В. В., Мірошніченко А. М., Марусенко Р. І. Права на чужі земельні ділянки за законодавством зарубіжних країн. *Земельне право України*. 2006. № 4. С. 55–89.

Платонова Є. О. Особливості правового забезпечення постійного користування земельними ділянками. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 6. Т.2. С. 15–19.

Сидор В. Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. Київ : Юрид. думка, 2011. 312 с.

Уркевич В. Про правове регулювання користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб. *Юридичний радник*. 2009. № 2. С. 29–31.

Федчишин Д. В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія. Харків: Фінарт, 2015. 248 с.

Харитоновна Т. Є. Здійснення прав на чужі земельні ділянки в Україні: проблеми теорії та практики: монографія. Оdesa : Юрид. літ., 2016. 424 с.

нормативно-правові акти

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-V. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 7.

Про оренду землі: Закон України від 6.10.1998 р. № 1211-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 44. Ст. 2288.

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. *Офіційний вісник України*. 2004. № 30. Ст. 1993.

Про затвердження Типового договору оренди землі: постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2004 р. № 220. *Урядовий кур'єр*. 2004. № 50.

Деякі питання удосконалення механізмів захисту речових прав на земельні ділянки: постанова Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 р. № 925. *Урядовий кур'єр*. 2017. № 233.

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 6. Ст. 22.

Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин: постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 6. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 3. Ст. 6.

Т е м а 4. Публічне управління у сфері земельних відносин

Вивчаючи дану тему, студенти, насамперед, мають осмислити й опанувати матеріал основної літератури, що стосується поняття, видів, змісту та функцій публічного управління земельним фондом України, а також структури та компетенції органів, які здійснюють це управління. Особлива увага має бути акцентована на порядку здійснення державної реєстрації земельних прав. Безумовно, слід з'ясувати особливості здійснення землеустрою та планування використання земель.

О с н о в н і п и т а н н я

1. Загальна характеристика управління у галузі земельних відносин.

2. Система і повноваження органів управління у галузі земельних відносин.

3. Поняття функцій управління у галузі земельних відносин та їх система.
4. Планування використання земель.
5. Встановлення меж адміністративно-територіальних утворень.
6. Моніторинг земель.
7. Контроль за використанням, відтворенням та охороною земель.
8. Землеустрій.
9. Ведення державного земельного кадастру.
10. Ведення державної реєстрації земельних прав.

Список рекомендованої літератури

основна

- Земельне право України: підручник / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.
- Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.
- Земельне право України: підручник / за ред.: О.О. Погрібного, І. І. Каракаша. 2-ге вид. Київ: Істина, 2009. 600 с.
- Земельне право України: підручник / за ред. А. М. Мірошніченка. 2-ге видання. Київ: Алерта, 2011. 678 с.
- Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків: Право, 2014. 520 с.
- Земельне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонові. 2-ге вид. Одеса: Юрид. літ., 2017. 585 с.
- Земельний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 896 с.
- Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за ред. А. М. Мірошніченка, Р. І. Марусенка. 5-те вид. Київ : Алерта, 2013. 544 с.

додаткова

Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: актуальні проблеми практичної теорії. Київ: Знання, 2007. 445 с.

Боклаг В. А. Зарубіжний досвід у сфері державного управління земельними ресурсами. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 2. С. 392–398.

Боклаг В. А. Земельно-кадастрова система як інструмент державного управління земельними ресурсами в Україні. *Держава та регіони*. Серія: *Державне управління*. 2014. № 2. С. 3–7.

Бурцев О. В. Правові засади вирішення межових земельних спорів : монографія. Харків : Друк. Мадрид, 2017. 196 с.

Бусуйок Д. Управлінські та сервісні правовідносини в земельному праві України: монографія. Київ: Ніка-Центр, 2017. 352 с.

Гринько С.В. Правові аспекти реєстрації прав на землю: монографія. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2004. 172 с.

Державне управління у сфері використання та охорони земельних ресурсів. Академічний курс: підручник / за ред. П. Ф. Кулинича, В. І. Семчика, М. В. Шульги. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.

Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія. Харків: Фінарт, 2014. 274 с.

Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: навчальний посібник / за ред. А. М. Третяка. Київ : Аграрна наука, 2002. 280 с.

Ковальський М. Р. Удосконалення механізму державного управління земельними ресурсами в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. Київ, 2011. 20 с.

Ковтун О. М. Форми планування використання та охорони земель за законодавством України. *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. № 2 (18). С. 26–31.

Кулинич П. Ф. Державна реєстрація прав на земельну і неземельну нерухомість: світовий досвід та проблеми його імплементації в Україні. *Земельне право*. 2006. № 9. С. 30–39.

Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. Київ: Логос, 2011. 688 с.

Кулинич П. Ф. Державна реєстрація прав на земельну нерухомість та земельний кадастр: поняття, співвідношення та правові засади. *Юридичний журнал*. 2005. № 11 (41). С. 35–42.

Лісова Т. В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія. Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня № 16», 2005. 168 с.

Мірошниченко А. М. Колізії у правовому регулюванні земельних відносин: монографія. Київ: Правова єдність, 2009. 268 с.

Мірошниченко А. М. Нормування як засіб правового регулювання земельних відносин: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2004. 206 с.

Настечко К. О. Зміст і функції оформлення прав на земельні ділянки. *Юридична Україна*. 2010. №7. С. 80–83.

Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

Правдюк В. М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України: монографія. Київ: Алерта, 2018. 204 с.

Проніна О. В. Механізми взаємовідносин органів публічної влади в процесі управління земельними ресурсами. *Вісник Академії митної служби України*. Серія: *Державне управління*. 2013. № 2. С. 66–73.

Сидор В. Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. Київ: Юрид. думка, 2011. 312 с.

Федчишин Д. В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія. Харків: Фінарт, 2015. 248 с.

Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях: монографія. Харків: Фирма «Консум», 1998. 224 с.

Юрченко А. Д., Мірошниченко А. М. Зарубіжний досвід правового регулювання встановлення меж адміністративно-територіальних утворень. *Земельне право*. 2006. № 9. С. 40–48.

нормативно-правові акти

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III.
Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3. Ст. 27.

Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р.
№ 858-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 25. Ст. 1178.

Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29. Ст. 29.

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. *Офіційний вісник України*. 2004. № 30. Ст. 1993.

Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. Ст. 343.

Про Державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 60. Ст. 2405.

Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051. *Офіційний вісник України*. 2012. № 15. Ст. 544.

Про Порядок обміну інформацією між містобудівним та державним земельним кадастрами: постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 556. *Офіційний вісник України*. 2011. № 41. Ст. 1670.

Про затвердження Положення про моніторинг земель: постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.1993 р. № 661.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-93-%D0%BF>

Про затвердження Типового договору про розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки: постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2004 р. № 266.
Урядовий кур'єр. 2004. № 50.

Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 р.

№ 442. *Урядовий кур'єр*. 2014. № 169.

Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. № 15. *Офіційний вісник України*. 2015. № 7. Ст. 164.

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 6. С. 22.

Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 6. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 3. Ст. 6.

Т е м а 5. Юридичні гарантії прав на землю та захист земельних прав

Мета вивчення даної теми полягає у розумінні сутності захисту земельних прав та особливостей їх здійснення. Увага має бути приділена: юридичній природі та особливостям захисту земельних прав; засобам, способам та прийомам забезпечення земельного ладу; нормативно-правовій базі, яка регулює земельні правопорушення; юридичній природі земельного правопорушення; особливостям юридичної відповідальності. Розгляду підлягають також особливості вирішення земельних спорів.

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття, ознаки, принципи земельних прав.
2. Земельні права як об'єкт захисту.
3. Гарантії земельних прав.
4. Форми захисту земельних прав.
5. Способи захисту земельних прав.
6. Вирішення земельних спорів: поняття, класифікація та особливості.

7. Система органів, що вирішують земельні спори.
8. Поняття, ознаки та класифікація земельного правопорушення.
9. Особливості юридичної відповідальності.

Список рекомендованої літератури

основна

Земельне право України : підручник / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.

Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.

Земельне право України : підручник / за ред.: О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. 2-ге вид. Київ : Істина, 2009. 600 с.

Земельне право України : підручник / за ред. А. М. Мірошніченка. 2-ге видання. Київ : Алерта, 2011. 678 с.

Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків : Право, 2014. 520 с.

Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / за ред.: Котелевець А. В., Лейби Л. В., Шульги М. В. Харків: Федорко, 2014. 214 с.

Земельне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонові. 2-ге вид. Одеса: Юрид. літ., 2017. 585 с.

Земельний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 896 с.

Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за ред. А. М. Мірошніченка, Р. І. Марусенка. 5-те вид. Київ : Алерта, 2013. 544 с.

додааткова

Берлач А. Проблеми юридичної відповідальності за нерациональне використання землі в сільському господарстві України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2000. № 8. С. 20–23.

Бурцев О. В. Правові засади вирішення межових земельних спорів : монографія. Харків : Друк. Мадрид, 2017. 196 с.

Вівчаренко О. А. Гарантії права власності на землю в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 20 с.

Джавадов Х. А. Цивільно-правова відповідальність за порушення земельного законодавства (на прикладі України, Азербайджану та Росії): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 18 с.

Захист прокурором прав громадян та інтересів держави у сфері земельних відносин: наук-практ. посіб. / за ред. І. М. Козьякова, А. М. Мірошниченка, В. В. Салкова ін. Київ: Алерта, 2012. 272 с.

Лейба Л. В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2007. 160 с.

Мягкоход Ю. В. Способи захисту земельних прав за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: Київ, 2014. 20 с.

Носік В. В. Відшкодування збитків і витрат у земельному праві України. *Юридичний журнал*. 2003. № 5. С. 68–72.

Носік В. В. Самовільне зайняття земельних ділянок: теорія і практика. *Земельне право України*. 2006. № 5. С. 47–58.

Носік В. В. Самочинне будівництво: поняття і юридичні наслідки. *Приватизація землі: закон, практика, проблеми*. 2004. № 4. С. 24–27.

Оверковська Т. Юридична відповідальність у сфері охорони земель України від забруднення та псування: поняття та особливості. *Юридична Україна*. 2008. № 2. С. 66–70.

Сидоренко В. В. Правові наслідки самовільного зайняття земельних ділянок : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 20 с.

Федчишин Д. В. Актуальні аспекти самозахисту у здійсненні прав на землю. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 144–149.

Федчишин Д. В. До питання про способи захисту прав на землю. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. С. 30–35.

Філюк П. Т. Юридичне забезпечення захисту земельних

прав громадян : монографія. Харків : Право, 2012. 192 с.

Шульга А. М. Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування: монографія. Харків: НикаНова, 2013. 254 с.

Шульга А. М. Проблеми відповідальності за самовільне зайняття земельних ділянок. *Земельне право*. 2006. № 1. С. 65–70.

нормативно-правові акти

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-V. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 7.

Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21–22. Ст.144.

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

Про захист конституційних прав громадян на землю: Закон України від 20.01. 2005 р. за № 2375-IV. *Офіційний вісник України*. 2005. № 4. Ст. 195.

Про відповідальність підприємств, їх об'єднань, установ і організацій за правопорушення в сфері містобудування: Закон України від 14.10.1994 р. № 208/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 46. Ст. 411.

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29. Ст. 1431.

Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р.

№ 858-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 25. Ст. 1178.

Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. Ст. 343.

Про Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам : постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.1993 р. № 284. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284-93-%D0%BF>

Про розміри та порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, що підлягають відшкодуванню: постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1279. *Офіційний вісник України*. 1997. № 47. Ст. 40.

Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного заняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу: постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2007 р. № 963. *Офіційний вісник України*. 2007. № 55. Ст. 2221.

Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. № 15. *Офіційний вісник України*. 2015. № 7. Ст. 164.

Деякі питання удосконалення механізмів захисту речових прав на земельні ділянки : постанова Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 р. № 925. *Урядовий кур'єр*. 2017. № 233.

Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля : постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 р. № 17. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04>

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 6. С. 22.

Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин : постанова Пленуму Ви-

шого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 6. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 3. Ст. 6.

Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм земельного права: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1391/0/4-12. *Бізнес-Бухгалтерія-Право. Податки. Консультації*. 2012. № 47. С. 38.

Щодо розгляду земельних спорів : лист Верховного Суду України від 29.10.2008 р. № 19-3767/0/8-08. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2008. № 6.

Т е м а 6. Правова охорона земель

Метою вивчення даної теми є засвоєння студентами сутності та змісту охорони земель, особливостей правової охорони окремих категорій земель. Особлива увага має бути акцентована на юридичній природі охорони земель; об'єктах та суб'єктах такої охорони; обов'язках власників, землекористувачів та інших суб'єктів з охорони земель; рекультивациі та консервації земель.

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття та завдання правової охорони земель.
2. Правовідносини у сфері охорони земель.
3. Правові засоби, способи, прийоми охорони земель.
4. Суб'єкти і об'єкти правової охорони земель.
5. Правова охорона ґрунтів.
6. Правові форми охорони земель від забруднення і засмічення.
7. Особливості правової охорони окремих категорій земель.

Список рекомендованої літератури

основна

Земельне право України : підручник / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.

Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.

Земельне право України : підручник / за ред.: О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. 2-ге вид. Київ : Істина, 2009. 600 с.

Земельне право України : підручник / за ред. А. М. Мірошніченка. 2-ге видання. Київ : Алерта, 2011. 678 с.

Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків : Право, 2014. 520 с.

Земельне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонові. 2-ге вид. Одеса : Юрид. літ., 2017. 585 с.

Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 896 с.

Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за ред. А. М. Мірошніченка, Р. І. Марусенка. 5-те вид. Київ: Алерта, 2013. 544 с.

додаткова

Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. Київ: Знання, 2007. 445 с.

Вівчаренко О. А. Правова охорона земель в Україні: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 336 с.

Гавриш Н. С. Правова охорона ґрунтів в Україні: монографія. Одеса: ОНЮА, 2008. 228 с.

Гавриш Н. С. Використання, відтворення та охорона ґрунтів в Україні: теоретико-правові аспекти: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2016. 396 с.

Даниленко Б. В. Еколого-правове забезпечення сталого

сільськогосподарського землекористування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2012. 19 с.

Джуган В. О. Правове регулювання використання та охорони вод в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 19 с.

Іванова Є. О. Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови у містах України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2007. 18 с.

Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів : монографія. Харків: Фінарт, 2014. 274 с.

Конишева О. В. Правове забезпечення запобігання деградації земель сільськогосподарського призначення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2002. 20 с.

Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 183 с.

Кулинич П. Ф. Охорона землі як основного національного багатства: конституційний аспект. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 1. С. 235-239.

Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. Київ: Логос, 2011. 688 с.

Лісова Т. В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія. Харків: ЗАТ «Харківська друкарня № 16», 2005. 168 с.

Місінкевич А. Л. Правове забезпечення рекультивації земель в Україні: монографія. Хмельницький: Вид-во Хмельниць. ун-ту упр. та права, 2015. 140 с.

Мозальова М. В. Правові засади моніторингу ґрунтів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2011. 20 с.

Мураховська О. О. Правова охорона особливо цінних земель України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2013. 20 с.

Оверковська Т. К. Правові засади охорони земель від забруднення та псування в Україні: монографія. Вінниця: Едельвейс і К, 2010. 220 с.

Ришкова Л. В. Правове регулювання охорони та вико-

ристання особливо цінних земель : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2010. 17 с.

Ріпенко А. І. Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови для благоустрою: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 22 с.

Санніков Д. В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян: монографія. Харків: ФІНН, 2010. 160 с.

Федчишин Д. В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія. Харків: Фінарт, 2015. 248 с.

Хомінець С. В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія. Харків: Фінарт, 2015. 169 с.

нормативно-правові акти

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29. Ст. 1431.

Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29. Ст. 29.

Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 р. № 1389-XIV *Офіційний вісник України*. 2000. № 6. Ст. 2000.

Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного заняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу: постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2007 р. № 963. *Офіційний вісник України*. 2007. № 55. Ст. 2221.

Про розміри та порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, що підлягають відшкодуванню: постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1279. *Офіційний вісник України*. 1997. № 47. Ст. 40.

Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. № 15. *Офіційний вісник України*. 2015. № 7. Ст. 164.

Про затвердження Положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення: наказ Мінагрополітики 26.02.2004 р. № 383/8982. *Офіційний вісник України*. 2004. № 13. Ст. 922.

Про затвердження переліку особливо цінних груп ґрунтів: наказ Державного комітету України по земельних ресурсів від 06.10.2003 р. № 245. *Офіційний вісник України*. 2003. № 45. Ст. 2369.

Тема 7. Правове регулювання використання земель сільськогосподарського призначення

Вивчення даної теми передбачає опанування питань, які, насамперед, стосуються поняття, складу та особливостей правового регулювання використання земель сільськогосподарського призначення. Мають бути детально проаналізовані правові форми використання цих земель, підстави їх виникнення та припинення, суб'єктний та об'єктний склад відповідних правовідносин. Особливу увагу потрібно приділити правовим проблемам паювання земель сільськогосподарського призначення та механізму відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва.

Основні питання

1. Поняття «землі сільськогосподарського призначення», їх склад.

2. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.

3. Суб'єкти права сільськогосподарського землекористування: загальна характеристика їх правового статусу.

4. Відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва.

Список рекомендованої літератури

основна

Земельне право України : підручник / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.

Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.

Земельне право України : підручник / за ред.: О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. 2-ге вид. Київ : Істина, 2009. 600 с.

Земельне право України : підручник / за ред. А. М. Мірошниченка. 2-ге видання. Київ : Алерта, 2011. 678 с.

Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків: Право, 2014. 520 с.

Земельне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонові. 2-ге вид. Одеса: Юрид. літ., 2017. 585 с.

Землі сільськогосподарського призначення : права громадян України : наук.-навч. посіб. / за ред. Н. І. Титові. Львів : ПАІС, 2005. 368 с.

Земельний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 896 с.

Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за ред. А. М. Мірошниченка, Р. І. Марусенка. 5-те вид. Київ : Алерта, 2013. 544 с.

додааткова

Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. Київ: Знання, 2007. 445 с.

Гавриш Н. С. Правова охорона ґрунтів в Україні : моноґрафія. Одеса : ОНЮА, 2008. 228 с.

Гавриш Н. С. Використання, відтворення та охорона ґрунтів в Україні: теоретико-правові аспекти : моноґрафія. Одеса : Юрид. літ., 2016. 396 с.

Дейнеґа М. А. Правове регулювання меліорації земель сільськогосподарського призначення в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2012. 19 с.

Духневич А. В. Правові проблеми реалізації Угоди про сільське господарство СОТ в Україні: моноґрафія. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 400 с.

Ільків Н. В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти : моноґрафія. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2008. 296 с.

Коваленко Т. О. Реалізація принципу законності у регулюванні земельних відносин в Україні: проблеми законодавчого забезпечення: моноґрафія. Київ: Правова єдність, 2017. 672 с.

Коваленко Т. О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні: моноґрафія. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 632 с.

Конишева О. В. Правове забезпечення запобігання деґрадації земель сільськогосподарського призначення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2002. 20 с.

Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні : моноґрафія. Київ : Логос, 2011. 688 с.

Мельник Н. О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва : моноґрафія. Харків : Право, 2016. 184 с.

Мірошниченко А. М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні : моноґрафія. Київ : Алерта, 2009. 268 с.

Місінкевич А. Л. Правове забезпечення рекультивації земель в Україні: моноґрафія. Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2015. 140 с.

Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: моноґрафія. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. Харків: Право, 2012. 448 с.

Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні: монографія / А. П. Гетьман, І. В. Ігнатенко, В. М. Корнієнко та ін.; за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. Харків: Право, 2016. 360 с.

Савельєва О. М. Правове регулювання відносин в агросфері: монографія. Харків: Мадрид, 2017. 207 с.

Санніков Д. В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян: монографія. Харків: ФІНН, 2010. 160 с.

Сидор В. Д. Правове регулювання застави земельних ділянок сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. Одеса: ОНЮА, 2005. 220 с.

Харитоновна Т. Є. Здійснення прав на чужі земельні ділянки в Україні: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2016. 424 с.

Хомінець С. В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів : монографія. Харків: Фінарт, 2015. 169 с.

нормативно-правові акти

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27.

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Голос України*. 2010. № 229.

Про меліорацію земель : Закон України від 14.01.2000 р. № 1389-XIV *Офіційний вісник України*. 2000. № 6. Ст. 2000.

Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. № 1211-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 44. Ст. 2288.

Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) : Закон України від 05.06.2003 р. № 899-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 38. Ст. 314.

Про охорону земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29. Ст. 1431.

Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29. С. 29.

Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 25. Ст. 1178.

Про пестициди та агрохімікати : Закон України від 02.03.1995 р. № 86/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 14. Ст.91.

Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України від 10.07.2018 р. № 2496-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 36. Ст.275.

Про порядок здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель : постанова Кабінету Міністрів України від 26.05.2004 р. № 681. *Офіційний вісник України*. 2004. № 21. Ст.1429.

Про Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам : постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.1993 р. № 284. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284-93-%D0%BF>

Про розміри та порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, що підлягають відшкодуванню: постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1279. *Офіційний вісник України*. 1997. № 47. Ст. 40.

Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного заняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу: постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2007 р. № 963. *Офіційний вісник України*. 2007. № 55. Ст. 2221.

Про затвердження Порядку видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок: наказ Державного

комітету України по земельних ресурсах від 04.01.2005 р. № 1. *Офіційний вісник України*. 2005. № 4. Ст. 236.

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 6. Ст. 22.

Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин: постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 6. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 3. Ст. 6.

Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм земельного права: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1391/0/4-12. *Бізнес-Бухгалтерія-Право. Податки. Консультації*. 2012. № 47. С. 38.

Щодо розгляду земельних спорів: лист Верховного Суду України від 29.10.2008 р. № 19-3767/0/8-08. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2008. № 6.

Т е м а 8. Правове регулювання використання земель у межах населених пунктів

Розуміння даної теми неможливе без опанування базових положень, які стосуються поняття, складу та особливостей правового регулювання використання земель житлової та громадської забудови. Особлива увага має бути акцентована на з'ясуванні змісту містобудівної діяльності й містобудівної документації, а також окремих функцій державного управління землями населених пунктів (планування використання і охорони земель, зонуванні земель тощо).

О с н о в н і п и т а н н я

1. Особливості правового режиму земель у межах населених пунктів.
2. Поняття і склад земель житлової та громадської забудови.

3. Порядок використання земель у межах населених пунктів для забудови житловими та громадськими об'єктами.

4. Використання земель громадянами у межах населених пунктів.

5. Особливості права власності на землю та права землекористування у межах населених пунктів.

Список рекомендованої літератури

основна

Земельне право України : підручник / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.

Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.

Земельне право України : підручник / за ред.: О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. 2-ге вид. Київ : Істина, 2009. 600 с.

Земельне право України : підручник / за ред. А. М. Мірошніченка. 2-ге видання. Київ : Алерта, 2011. 678 с.

Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків : Право, 2014. 520 с.

Земельне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша і Т.Є. Харитонової. 2-ге вид. Одеса: Юрид. літ., 2017. 585 с.

Земельний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 896 с.

Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за ред. А. М. Мірошніченка, Р. І. Марусенка. 5-те вид. Київ: Алерта, 2013. 544 с.

додаткова

Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України : Актуальні проблеми практичної теорії. Київ: Знання, 2007. 445 с.

Іванова Є. О. Правове регулювання використання зе-

мель житлової та громадської забудови у містах України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2007. 18 с.

Льїна Н. Л. Організаційно-правові засади забезпечення екологічної безпеки у плануванні та забудові міст України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 20 с.

Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів : монографія. Харків: Фінарт, 2014. 273 с.

Квасніцька О. О. Концептуальні підходи до сутності правової категорії «об'єкт будівництва». *Вісник господарського судочинства*. 2014. № 1. С. 115–124.

Ковтун О. М. Проблеми правового регулювання планування використання та охорони земель у межах населених пунктів. *Адвокат*. 2010. № 9. С. 21–24.

Кондратенко Ю. В. Основні аспекти раціонального використання земель, визначених для містобудівних потреб. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2012. Вип. 16. С. 56–59.

Костяшкін І. О. Право загального землекористування громадян: монографія. Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2010. 148 с.

Мірошниченко А. М., Ріпенко А. І. Будівлі на чужій землі. Теоретичні перспективи, деякі практичні поради. *Землепорядний вісник України*. 2012. № 2. С. 34–39.

Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

Правдюк В. М. До питання співвідношення понять містобудівного зонування та цільового призначення земель. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2013. № 2 (14). С. 173–180.

Рахнянська Т. О. Еколого-правові засади правового режиму земель капітального будівництва: монографія. Чернівці: Кондратьєв А. В., 2016. 280 с.

Ріпенко А. І. Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови для благоустрою : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 22 с.

Сіряченко І. І. Правове регулювання цільового використання земель в межах населених пунктів України : автореф. ...

канд. юрид. наук. Харків, 2013. 16 с.

Федчишин Д. В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія. Харків: Фінарт, 2015. 248 с.

Харитоновна Т. Є. Здійснення прав на чужі земельні ділянки в Україні: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2016. 424 с.

Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях: монография. Харьков: Консум, 1998. 224 с.

Щербина М. С. Принцип єдності юридичної долі земельної ділянки та об'єктів нерухомості, які на ній розташовані: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 189 с.

Яценко Д. М. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 16 с.

нормативно-правові акти

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27.

Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3059-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №30. Ст.204.

Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005 р. № 2807-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 40. Ст. 2528

Про основи містобудування: Закон України від 16.11.1992 р. № 2781-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 52. Ст. 683.

Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. Ст. 343.

Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 р. № 2866-III. *Відомості Вер-*

ховної Ради України. 2002. № 10. Ст. 78.

Про містобудівний кадастр : постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 559. *Офіційний вісник України. 2011. № 41. Ст. 1673.*

Про затвердження Порядку розроблення містобудівної документації: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.11.2011 р. № 290. *Офіційний вісник України. 2011. № 100. Ст. 3681.*

Про відповідальність підприємств, їх об'єднань, установ і організацій за правопорушення в сфері містобудування : Закон України від 14.10.1994 р. № 208/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України. 1994. № 46. Ст.411.*

Про архітектурну діяльність: Закон України від 20.05.1999 р. № 687-XI. *Відомості Верховної Ради України. 1999. № 31. Ст. 246.*

Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду: Закон України від 22.12.2006 р. № 525-V. *Відомості Верховної Ради України. 2007. № 10. Ст. 88.*

Про деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт: постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 466. *Офіційний вісник України. 2011. № 34. Ст. 1404.*

Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України : наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 р. № 105. *Офіційний вісник України. 2006. № 31. Ст. 2276.*

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.*

Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 6. *Вісник господарського судочинства. 2011. № 3. Ст. 6.*

Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм земельного права: лист Вищого спеціалізованого

суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1391/0/4-12. *Бізнес-Бухгалтерія-Право. Податки. Консультації*. 2012. № 47. С. 38.

Щодо розгляду земельних спорів : лист Верховного Суду України від 29.10.2008 р. № 19-3767/0/8-08. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2008. № 6.

Т е м а 9. Правове регулювання використання інших категорій земель несільськогосподарського призначення

Для опанування даної теми слід вивчити законодавчі положення, які стосуються поняття, складу та особливостей правового регулювання використання земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення, земель лісгосподарського призначення та водного фонду. Окрему увагу студенти мають приділити положенням щодо правового режиму земель, які особливо охороняються.

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття, склад та специфіка використання земель, що особливо охороняються.
2. Поняття та склад земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
3. Поняття та особливості використання земель оздоровчого призначення.
4. Землі рекреаційного призначення: поняття, склад та особливості їх використання.
5. Землі історико-культурного призначення: поняття, склад та специфіка їх використання.
6. Поняття, склад та загальна характеристика земель лісгосподарського призначення.
7. Загальна характеристика земель водного фонду.
8. Поняття та склад земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Список рекомендованої літератури

основна

Земельне право України : підручник / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 600 с.

Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.

Земельне право України : підручник / за ред.: О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. 2-ге вид. Київ : Істина, 2009. 600 с.

Земельне право України: підручник / за ред. А. М. Мірошніченка. 2-ге видання. Київ: Алерта, 2011. 678 с.

Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків: Право, 2014. 520 с.

Земельне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитонові. 2-ге вид. Одеса: Юрид. літ., 2017. 585 с.

Земельний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 896 с.

Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за ред. А. М. Мірошніченка, Р. І. Марусенка. 5-те вид. Київ : Алерта, 2013. 544 с.

додааткова

Барабаш Н. П. Правовий режим земель, наданих для користування надрами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2012. 20 с.

Борденюк О. В. Правове регулювання використання земель трубопровідного транспорту України. *Наше право*. 2014. № 2. С. 129–134.

Борденюк О. В. Правові ознаки земель трубопровідного транспорту. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2013. № 1, ч. 2. С. 124–129.

Гапогченко Т. М. Особливості правового режиму земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2007. 201 с.

Дроваль О. М. Правовий режим земель водного фонду України : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 226 с.

Заверюха М. М. До питання правового регулювання використання земель лісогосподарського призначення в Україні. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. № 3. С. 108–123.

Заверюха М. М. Щодо визначення поняття «використання земель лісогосподарського призначення». *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 72. С. 237–242.

Каракаш І. І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси : монографія. Одеса: Юрид. літ., 2017. 436 с.

Кірін Р. С. Кодифікація законодавства про надра: досвід та проблеми: монографія. Дніпропетровськ: НГУ, 2015. 528 с.

Кірін Р. С. Право геологічного вивчення надр: загальні положення: монографія. Дніпропетровськ: НГУ, 2011. 216 с.

Ковтун О. М. Правові аспекти охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2008. 233 с.

Лебедева Т. М. Правовий режим земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства : проблеми та шляхи вирішення : монографія. Харків : ФІНН, 2009. 192 с.

Семчик О. В. Механізм реалізації права на землі залізничного транспорту України : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2014. 187 с.

Сердюк О. В. Правові засади використання підземних вод : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2014. 202 с.

нормативно-правові акти

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27.

Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99.

Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21–22. Ст.144.

Про використання земель оборони : Закон України від 27.11.2003 р. № 1345-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 14. Ст. 209.

Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 51. Ст. 446.

Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15.05.1996 р. № 192/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 29. Ст. 139.

Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів: Закон України від 09.07.2010 р. № 2480-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 1. Ст. 1.

Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів: Закон України від 17.02.2011 р. № 3041-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 37. Ст. 371.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.

Про затвердження Порядку користування землями водного фонду: постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.1996 р. № 502 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/502-96-п>

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 6. Ст. 22.

Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин: постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 6. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 3. Ст. 6.

Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм земельного права: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1391/0/4-12. *Бізнес-Бухгалтерія-Право. Податки. Консультації*. 2012. № 47. С. 38.

Щодо розгляду земельних спорів: лист Верховного Суду України від 29.10.2008 р. № 19-3767/0/8-08. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2008. № 6.

2. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

<http://portal.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України.

<https://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України.

<http://www.kmu.gov.ua> – офіційний портал Кабінету Міністрів України.

<http://www.menr.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства екології та природних ресурсів України.

<http://www.minagro.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України.

<http://land.gov.ua> – офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.

<http://www.dzk.gov.ua> – сайт Центру державного земельного кадастру.

<http://www.zemres.com> – сайт землевпорядників України.

<http://www.zemli.com.ua> – [Земли.com.ua](http://www.zemli.com.ua): портал земельних вопросов.

<http://www.pravoua.com.ua> – офіційний сайт журналу «Право України».

<http://lib.rada.gov.ua> – сайт бібліотеки Верховної Ради України.

<http://www.nbu.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

http://10.106.3.2/index.php?option=com_k2&view=item&id=65:elektronni-resursi. – Наукова бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

3. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО»

1. Поняття, предмет, метод земельного права.
2. Принципи земельного права.
3. Суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин.
4. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин.
5. Поняття та класифікація джерел земельного права.
6. Поняття та ознаки земельних прав.
7. Гарантії земельних прав.
8. Форми захисту земельних прав.
9. Способи захисту земельних прав: поняття, класифікація, значення.
10. Правове забезпечення набуття прав на землю.
11. Процедура припинення прав на землю.
12. Особливості та форми права власності на землю.
13. Право державної власності на землю: об'єкти і суб'єкти.
14. Право комунальної власності на землю: об'єкти і суб'єкти.
15. Право приватної власності на землю: об'єкти і суб'єкти.
16. Загальні правові підстави та порядок виникнення права власності на землю.
17. Суб'єкти, об'єкти та форми приватизації земель.
18. Права та обов'язки власників земельних ділянок.
19. Підстави та порядок припинення права власності на землю.
20. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб.
21. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.
22. Загальна характеристика права землекористування та його класифікація.
23. Право постійного землекористування: суб'єкти і об'єкти.
24. Підстави та порядок виникнення та припинення права землекористування.

25. Право обмеженого землекористування: суперфіцій та емфітевзис.
26. Поняття та юридичні ознаки оренди землі.
27. Об'єкти та суб'єкти оренди землі.
28. Права та обов'язки орендаря земельної ділянки.
29. Особливості виникнення права землекористування на умовах оренди.
30. Специфіка припинення права оренди земельної ділянки.
31. Права та обов'язки землекористувачів.
32. Поняття та класифікація обмежень прав на землю.
33. Земельні сервітути.
34. Загальна характеристика Державного земельного кадастру.
35. Система органів, що здійснюють ведення Державного земельного кадастру.
36. Порядок здійснення державної реєстрації земельних ділянок.
37. Система органів, що здійснюють державну реєстрацію земельних прав.
38. Порядок та підстави здійснення державної реєстрації земельних прав.
39. Земельні спори : поняття, ознаки, класифікація.
40. Умови та порядок позасудового розгляду земельних спорів.
41. Судовий розгляд земельних спорів.
42. Управління у галузі використання та охорони земель: зміст та особливості.
43. Система органів управління у галузі використання та охорони земель.
44. Планування використання та охорони земель.
45. Правове регулювання моніторингу земель.
46. Правове забезпечення землеустрою в Україні.
47. Контроль за використанням та охороною земель.
48. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.
49. Поняття і зміст правової охорони земель.

50. Суб'єкти та об'єкти правової охорони земель.
51. Рекультивація земель.
52. Консервація земель.
53. Особливості правової охорони ґрунтів.
54. Особливості охорони земель сільськогосподарсько-го призначення.
55. Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення.
56. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
57. Поняття та склад земель житлової та громадської забудови.
58. Особливості правового режиму земель в межах населених пунктів.
59. Порядок використання земель для забудови житловими та громадськими об'єктами.
60. Правові наслідки самовільного зайняття земельної ділянки.
61. Поняття, склад та специфіка використання земель, що особливо охороняються.
62. Поняття, склад та загальна характеристика земель лісогосподарського призначення.
63. Правові форми використання земель лісогосподарського призначення.
64. Загальна характеристика земель водного фонду.
65. Поняття та склад земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.
66. Поняття та склад земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
67. Специфіка використання земель оздоровчого призначення.
68. Землі рекреаційного призначення: поняття, склад та особливості їх використання.
69. Землі історико-культурного призначення: поняття, склад та специфіка їх використання.

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
1. Методичні поради та матеріали для підготовки до іспиту....	5
Тема 1. Земельне право в правовій системі України.....	5
Тема 2. Право власності на землю.....	7
Тема 3. Право користування землею.....	11
Тема 4. Публічне управління у сфері земельних відносин.....	16
Тема 5. Юридичні гарантії прав на землю та захист земельних прав.....	21
Тема 6. Правова охорона земель.....	26
Тема 7. Правове регулювання використання земель сільськогосподарського призначення.....	30
Тема 8. Правове регулювання використання земель у межах населених пунктів.....	35
Тема 9. Правове регулювання використання інших категорій земель несільськогосподарського призначення.....	40
2. Інтернет-ресурси для підготовки до іспиту.....	44
3. Екзаменаційні питання.....	45

Навчальне видання

**МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО
УКРАЇНИ»**

для студентів вечірньої форми навчання
першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

У к л а д а ч і: ПНАТЕНКО Ірина Володимирівна,
ЗАДИХАЙЛО Дмитро Дмитрович

Відповідальний за випуск *М. В. Шульга*
Редактор *О. І. Борисенко*
Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*